

YARDIM KURULUŞU OLMANIN ÖTESİNDE BİR ÖRGÜT: ULUSLARARASI KIZILHAÇ KOMİTESİ

AN ORGANISATION BEYOND BEING A RELIEF AGENCY: INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS

Esra KATIMAN*

Özet: Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin Ankara irtibat bürosunun 2012 yılında kapatılmasından sonra konunun ulusal basında hemen hiç yankı yapmamış olması işbu makalenin hareket noktasını oluşturmaktadır. Kuruluşun genel olarak kamuoyunda yeterli ölçüde tanınmıyor olması konuya ilgisizliğin nedeni olarak düşünülebilir. Diğer yandan, bazı politik nedenlerin de, kuruluşun Türkiye'deki faaliyetlerinin sınırlı oluşunu açıklayabileceği ileri sürülebilir. Bu nedenle, Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin bilinirliğinin artmasına ihtiyaç vardır. Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin genel anlamda yürüttüğü insani yardım çalışmaları ve bu alanda diğer kuruluşlarla yapmış olduğu işbirliği, onun zaman zaman insancıl hukuk alanındaki gerçek görev ve rolünü perdelemektedir: *silahlı çatışma ve şiddet ortamında insani yardım*. Oysaki gerek insancıl hukuk kurallarının derlenmesi ve pozitif hukuka geçirilmesi çalışmalarındaki rolü gerekse bu kuralların denetlenmesinde üstlendiği görev, onu, insancıl hukukun baş garantörlerinden biri yapmaktadır. Uluslararası toplumda kesintisiz devam eden silahlı çatışma tehlikesi, dünyanın geniş bir bölümünde halen devam eden ulusal ve uluslararası çatışma ortamları, genel olarak silahsızlanma ve uluslararası barış konusunda kat edilmesi gerekli mesafeler dikkate alındığında, bugüne kadar özveriyle çalışmış olan Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin görev ve misyonunun henüz tamamlanmadığı açıkça görülecektir. Bunun için, özellikle, Komite'nin görev tanımını oluşturan *yansızlık* ve *tarafsızlık* ilkelerinin bilinmesi, diğer yandan denetimlerinde uyguladığı *gizlilik* ilkesinin, Devletlerle işbirliğini sürdürebilmek için, bir çalışma yöntemi olarak korunması önem taşımaktadır. Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin uluslararası kurum ve kuruluşlarla olan organik bağı ve onların çalışmaları içindeki rolü göz önüne alındığında, uluslararası topluluğun ve tek tek Devletlerin, Uluslararası Kızılhaç Komitesi'ne katkı ve desteğinin üst seviyede devam etmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan sığınmacı sorunu ile baş etmeye çalışan Türkiye'nin bir an evvel kuruluşun konuyla ilgili deneyim ve bilgisinden yararlanmasında azımsanmayacak fayda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu, Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Toplulukları, insancıl hukuk, insani yardım, silahlı çatışma, iç savaş, uluslararası niteliği olmayan silahlı çatışmalar, Kızılay, sığınmacılar.

* Yrd. Doç. Dr., İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi; Avukat, İzmir Barosu.

Abstract: This article stems from the fact that the closure of Ankara liaison office of the International Red Cross Committee (ICRC) in 2012 has attracted almost no attention on the national media. Organization's not being adequately known by the public can be considered as a reason for the lack of interest in the subject. On the other hand, it can be argued that some political reasons as well can explain the Organization's restricted activities in Turkey. Therefore, it is necessary to increase public awareness of the ICRC. Humanitarian aid works that the ICRC has carried out in general and its collaborations with other organizations in this field veil sometimes the real mission and the role the ICRC in the field of humanitarian law: humanitarian aid in environments of armed conflict and violence. However, both its role in compiling rules of humanitarian law and transmitting these rules into positive law and the duty it has undertaken in overseeing these rules makes the ICRC one of the foremost guarantors of humanitarian law. When we consider the nonstop threat of armed conflict hanging on the head of international community, the national and international conflicts ongoing throughout a significant part of the world, and the length of the road still to be travelled on the way to disarmament and international peace, it is evident that the duty and mission of the ICRC that has worked with devotion up to date has not been completed yet. To this end, it is especially important to raise awareness regarding the principles of neutrality and impartiality which comprise the mission statement of the Committee, while maintaining the principle of confidentiality implemented in all oversight works as a standard procedure in order to continue collaborations with governments. When we take into consideration the ICRC's organic ties with the international institutions and establishments as well as its role in their works, it is clear that both international community and individual governments should continue to give top level aid and support to the ICRC. It will be significantly beneficial to Turkey, which has been dealing with the refugee problem, if it makes use of the experience and knowledge of the ICRC immediately.

Keywords: International Committee of the Red Cross, The International Red Cross and Red Crescent Movement, the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, National Red Cross and Red Crescent Societies, international humanitarian law, humanitarian aid, armed conflict, civil war, non-international armed conflict, the Red Crescent, refugees.

Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin¹, Ankara'da 2003 yılından beri faaliyette olan İrtibat Bürosu'nun², 2012 yılı Mart ayında, çalışmaları-

¹ İngilizce adı "The International Committee of the Red Cross (ICRC), Fransızca da ise, "Comité international de la Croix-Rouge (CICR)" olan Uluslararası Kızılhaç Komitesi, işbu makalede zaman zaman Komite olarak anılmakta olup, zaman zaman ise, "UKK" olarak kısaltılmıştır.

² Bkz. 58 Numaralı 8 Nisan 2003 tarihli, Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin (ICRC) Ankara'da geçici bir misyon açmasına dair Anlayış Muhtırası. Muhtıra'nın İçeriğine, Dışişleri Bakanlığı internet sitesinden ulaşılabilir: <http://www.mfa.gov.tr>

na son vermiş ve ardından temsilcilerini geri çekmiş olmasının³, daha genel olarak ise, “Türkiye’de Kızılhaç” konusunun, medyanın/basının bugüne kadar ilgisini yeterince çekmemesi biraz düşündürücüdür.

Bu ilgisizliğin, toplumumuzdaki Kızılhaç ile ilgili genel bir bilgi eksikliğinden kaynaklanabileceği olasılığı, makalenin kaleme alınma nedenini oluşturmaktadır. Türkiye’de resmi olarak faaliyeti olmayan ve Türk toplumu tarafından, Hristiyan dünyasına aitliği ile bilinen⁴ ve daha çok afet zamanlarında yapmış olduğu yardımlarıyla tanınan Uluslararası Kızılhaç Komitesi hakkında eksik olan bazı bilgileri tamamlamanın, bu örgütün görev ve çalışmalarının bilinirliğinin artmasına⁵, böylelikle, insancıl hukukun Türkiye’deki gelişimine fayda sağlayacağı düşünülmüştür.⁶

³ UKK tarafından Kıbrıs Kızılhaç Örgütünün 188. Üye olarak kabul edilmesinin, dış basın tarafından bu gelişmenin tek nedeni olarak görüldüğü, ancak TC. Dış İşleri Bakanlığı tarafından bu yoldaki bir kabulün bu güne kadar söz konusu olmadığı notunu burada ayrıca düşmek gerekir: <http://journal.tdg.ch/ankara-renvoie-cicr-turquie-2012-04-16>. Bkz., ayrıca: <http://www.icrc.org/fre/resources/documents/interview/2012/cyprus-interview-2012-02-23.htm>. Bu arada belirtmek gerekir ki, 25. Uluslararası Kızılhaç Konferansı’nda (1986) kabul edilen ve 26. Uluslararası Kızılhaç Konferansı’nda (1995) değişikliğe uğrayan Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi Tüzüğü’nün 4. Maddesi üyelik kabul koşullarına ilişkindir.

⁴ Benzer şekilde, “Türk Kızılayı’nın kan bağıışı ile tanınır oluşu” benzetmesi de yapılabilir. Bkz. Demir Mehmet Kaan, Arı Ercan, “Üniversite Öğrencilerinin Sivil Toplum Kuruluşlarına İlişkin Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi: Kızılay Örneği”, Ekev Akademi Dergisi, Yıl 17, Sayı 56, Yaz 2013. Araştırma, Kızılay’ın tanınırlığı konusunda üniversite öğrencilerinin orta seviyede bir bilgiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

⁵ Belirtmek gerekir ki, gerek Kızılhaç gerek insancıl hukuk üzerine, kütüphanelerimizde bazı yayınlar bulunmakla birlikte, bu kitapların büyük kısmı İngilizce olup, önemli bir kısmı da, Kongre belgeleri gibi, düzenlenmiş organizasyonlara ait derlemelerden oluşmaktadır. Örneğin, Bennett Angela, The Geneva Convention: the hidden origins of the Red Cross, Yayın Yılı: 2006, Bası: Pbk. ed.

⁶ UKK hakkında genel bilgi için, bkz.: Boissier, Pierre, Histoire du Comité international de la Croix-Rouge, Volume 1, De Solferino à Tsushima 2e éd., Genève: Institut Henry-Dunant, 1978; Bugnion François, “Birth of an idea: the founding of the International Committee of the Red Cross and of the International Red Cross and Red Crescent Movement: from Solferino to the original Geneva Convention (1859-1864)”, International review of the Red Cross, vol. 94, no. 888 (winter 2012), s. 1299-1338; Forsythe, David P., The humanitarians: the International Committee of the Red Cross, Cambridge University Press, 2005. - 372 s.; Durand, André, “Le premier Prix Nobel de la Paix (1901): candidatures d’Henry Dunant, de Gustave Moynier et du Comité international de la Croix-Rouge, Revue internationale de la Croix-Rouge=International Review of the Red Cross”. Vol. 83, n° 842 (juin 2001), s. 275-285; El Kouhene Mo-

Henry Dunant'ın, Fransızlarla Avusturyalıları karşı karşıya getiren ve tarihte *Solferino* (1859) adı ile anılan savaşta yaşanmış savaş mağduriyetleri ve acılarına olan tanıklığı üzerine kurmuş olduğu "Yaralılara Yardım Uluslararası Komitesi"⁷ (17 Şubat 1863) ve Komite'nin çağrısı ile toplanan Uluslararası Konferans (26 Ekim-29 Ekim 1863), Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin ilk oluşum adımlarıdır. Bu girişimler öylesi yenilikçi ve önemlidir ki, Henry Dunant'ın insani yardım konusunda uzun yıllara yayılan bu çalışmaları, daha sonra, 1901 yılında, *Nobel Barış* ödülünün ilk kez ona verilmesi ile onurlandırılmış olacaktır.

Tarafsızlık, bağımsızlık, yansız olma, insaniyet (*humanité*), gönüllülük, birlik ve evrensellik gibi prensipler⁸ üzerinden hareket eden Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin kendisine yüklemiş olduğu ana görev, şiddetin ve savaşın olduğu durumlarda insan hayatını ve onurunu korumak, savaş ve şiddet mağdurlarına yardım etmektir. Yüklendiği ana görevin çizdiği geniş saha karşısında, Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin genel insani yardım çalışmaları içindekini rolünü belirlemek (A) ve Komite'yi insancıl hukukun bir öznesi olarak ele almak (B) bu kendine özgü kuruluşu kavramak için gerekli ana çerçeveyi sağlayabilir.

hamed, Les garanties fondamentales de la personne en droit humanitaire et droits de l'homme, Dordrecht; Boston; Lancaster: Martinus Nijhoff, 1986; European seminar on humanitarian law: Jagellonean University of Krakow, 27 August - 1 September 1979, International Committee of the Red Cross, Genève: International Committee of the Red Cross; Feyter, K. De, "The Red Cross and raising human rights awareness in Europe", Netherlands quarterly of human rights 1, 1991, s. 36-49; Forsythe, D.P., "Human rights and the international committee of the Red Cross", Human rights quarterly 2, May 1990, s. 265-289. UKK hakkında genel bilgi ve güncel gelişmeler konusunda, ayrıca UKK'nin resmi internet sitesinden de yararlanılabilir:

<http://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/index.jsp>. Diğer yandan, bkz.: Türk Kızılayı, ICRC, "Uluslararası İnsancıl Hukuk, Sorularınıza Cevaplar"; Parlamenterler için el ki-tabı: <http://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/files/uluslararasi-insancil-hukuka-saygi-respect-ihl.pdf>;

Uluslararası insancıl hukukta örf ve adet hukuku incelemesi konusunda geniş çaplı bir araştırmanın özeti sayılabilecek bir çalışma:

<http://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/files/uluslararasi-insancil-hukuka-saygi-respect-ihl.pdf>

⁷ "Beşli Komite" ("Comité de Cinq") olarak adlandırılan, Dunant'ın kurucusu olduğu ve aralarında iki cerrahın bulunduğu grupta yer alan diğer Cenevreliler: Gustave Moynier, Dr. Louis Appia, Dr. Théodore Maunoir, General Guillaume-Henri Dufour'dur.

⁸ Bu prensipler UKK'nin Viyana'da yapılan XX. Konferansı'nda dile getirilmiş ve daha sonra da Tüzü-ğü'ne de girmiştir. UKK Tüzük (fransızca) metni için, bkz.: <http://www.cicr.org/fre/resources/documents/misc/icrc-statutes-080503.htm>

A. Bir insani yardım hareketi olarak Uluslararası Kızılhaç Komitesi

Uluslararası Kızılhaç Komitesi her şeyden önce bir insani yardım hareketi oluşumudur⁹. Ancak sadece terimsel olarak değil, yapısal olarak da başka oluşumlarla olan bağı nedeniyle, Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin tam olarak ne olduğu konusunun, zihinlerde bazı karışıklıklara sebep olabileceği kabul edilmelidir. Bu nedenle, öncelikle, Komite'nin yapısal yönden insani yardım çalışmaları ve aktörleri içinde nerede bulunduğunu belirlemek (1), onun, genel olarak, insani yardım çalışmaları içindeki faaliyetlerini, konunun siyasal ve hukuki boyutu da dahil olmak üzere anlamaya yardımcı olacaktır (2).

1. Diğer yardım kuruluşları ve hareketleri ile olan yapısal bağ

1863 yılında kurulan, Kızılay ve Kızılhaç Uluslararası Hareketi'nin öncüsü olan bu örgüt, ayrıca Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları (a) ile Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları Federasyonu (1919) (b) olmak üzere, iki önemli yapının kurucu unsurudur. Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin bu yapılar içindeki yeri, her şeyden önce, yapısal özellikler taşır. Aralarında sadece bir esinlenme veya etkileşim ilişkisi yoktur, bu kuruluşlar, belirgin bir biçimde sistemli bir yapının parçaları olarak hareket etmektedirler. Ulusal ve uluslararası yapıların bir arada oluşturduğu karma bir mekanizma örneği vermektedirler.

a) Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları

Ulusal Kızılay¹⁰ ve Kızılhaç Toplulukları, uluslararası insani yardım hareketinin temel taşlarıdır ve bu mekanizmanın ulusal parçalarını oluşturur. Cenevre'de bulunan ve İsviçre hukukuna göre kurulmuş olan UKK gibi, ulusal Kızılay ve Kızılhaç toplulukları da ulusal oluşumu olan yapılardır: kuruldukları ülke hukukuna tabi olup, esasen kurulu oldukları ülkede faaliyet gösterirler.¹¹

⁹ Zira kuruluşla ilgili politik yaklaşımlar ve gerginlikler her dönemde gündeme gelebilmektedir. Örneğin Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Uluslararası Kızılhaç Konferansı'ndan ihraç edilmesi ve bu karar üzerine misilleme niteliğinde, UKK'nın Güney Afrika Cumhuriyeti'ni terk etmesinin istenmesi, Devletlerin kuruluşun çalışmalarında gördüğü siyasi yöne örnektir (Bkz. Milliyet Gazetesi, 27.10.1986, s. 5).

¹⁰ Türkiye'de faaliyette olan Türkiye Kızılay Derneği'dir. Bu kuruluş, "Türk Kızılayı" ve "Kızılay" adlarıyla da tanınır.

¹¹ Bkz. Türkiye Kızılay hareketi hakkında: <http://www.kizilay.org.tr>.

Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Topluluklarının en önemli görevi, Kızılay ve Kızılhaç Uluslararası Hareketi'nin amaç ve prensiplerinin üye yüz seksen dokuz (189¹²) ülkede uygulanır halde olmasını sağlamaktır. İnsani yardım, afet hallerinde acil yardım, sosyal yardım, sağlık hizmetleri gibi alanlarda ulusal düzeyde sorumlu olan yetkililere ikinci planda yardım rolünü üstlenen Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları, savaş zamanında savaştan etkilenen sivillere yardım ile birlikte, aynı zamanda, savaşanların sağlık personeline destek çalışmalarında da bulunmaktadır.

Kızılay ve Kızılhaç Uluslararası Hareketi içinde olabilmek için öncelikle Uluslararası Kızılhaç Komitesi tarafından tanınmış olmak gerekmektedir. Ancak bu aşamadan sonra, bir ulusal yardım kuruluşu tüm Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Topluluklarını bünyesinde barındıran Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları Federasyonu içinde yer alabilir. Kızılay ve Kızılhaç Uluslararası Hareketi Tüzüğü'nün 4. maddesinde sayılı şartları taşıyan ulusal örgütlenmeler, Uluslararası Kızılhaç Komitesi tarafından tanınır. Ulusal toplulukların Uluslararası İnsani Yardım Hareketi (UİYH) içinde olabilmeleri de bu şarta bağlıdır. Tüzüğün 4. maddesine göre bu şartlar özetle:

Silahlı kuvvetlerde hasta ve yaralıların durumunun iyileştirilmesi konulu Cenevre Sözleşmesini kabul etmiş¹³, bağımsız bir Devletin toprakları üzerinde kurulmuş olması; bu devlette olan, tek Kızılay veya Kızılhaç kuruluşu olması ve uluslararası hareket içindeki diğer unsurlar nezdinde temsil gücü olan merkezi organ tarafından yönetiliyor olması; ülkesinin meşru hükümeti tarafından Cenevre Sözleşmeleri ve yürürlükteki yasalar gereği, insani yardım alanında kamu gücünün yardımcısı sıfatıyla, gönüllü yardım kuruluşu olarak tanınmış olması; Hareketin temel prensiplerine uygun olarak faaliyette bulunmasına izin verecek bir bağımsız konuma sahip olması; Cenevre Sözleşmelerine uygun ayırt edici bir amblem ve isim sahibi olmak; tüzüğünde geçen görevleri yapmaya imkan veren bir düzenlemeye sahip olması; tüm ülke topraklarında faal olması; ayrımcılık uygulamadan gönülleri tayin etmek, tüzüklere katılmak ve Hareketin diğer unsurları ile bir-

¹² Güney Sudan Kızılhaç'ı 18 Haziran 2013 tarihinde Harekete katılan son kuruluştur.

¹³ Harp halindeki silahlı kuvvetlerin hasta ve yaralılarının vaziyetlerinin ıslahı hakkında Cenevre Sözleşmesi, (Cenevre, 12 Ağustos 1949), Onay Kanunu, 21 Ocak 1953 gün ve 6020 sayılı Kanun, Resmi Gazete, 30 Ocak 1953, Sayı: 8322, Düstur: III., Tertip, C.34.

leşmek üzere çalışmalarda bulunması; Hareketin temel prensiplerine saygılı olması ve insancıl hukuk kurallarının vereceği yön dahilinde çalışma yapması olarak sayılabilir.

Bu çerçevede, Türkiye Kızılay Derneği'nin de bu yapı içinde yer alan bir kuruluş olduğunu anımsamak gerekecektir. Bu nedenle, Türkiye Kızılay Derneği'nin hukuksal statüsünün, Türkiye'nin 1954 tarihinde imzaladığı Savaş Halinde Sivillerin Korunmasına İlişkin 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve 1986 yılında 25. Uluslararası Kızılhaç Kızılay Konferansında kabul edilmiş 31 no.lu Kararları dikkate alınmadan değerlendirilmesi eksik bir değerlendirme olacaktır.

Türkiye Kızılay Derneği, Kızılay adı altında faaliyet gösteren, "Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Hareketinin diğer unsurlarıyla ilişkilerinde kendisini temsil edecek merkezi yönetimi mevcut ve hareketin temel prensiplerine göre faaliyette bulunan özerk" bir organizasyon¹⁴ olarak, Tüzüğü'nün 4-ç) maddesine göre, "savaş durumunda sivillerin korunmasına yönelik IV üncü Cenevre Sözleşmesinin 63 üncü maddesinin (a) ve (b) fıkralarında tanımlandığı üzere, uluslararası düzeyde tanınan Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Konferansında tarif edilen prensiplere dayalı olarak, savaş alanlarında insani faaliyetlerini gerçekleştirebilir".¹⁵ Türkiye Kızılay Derneği, Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Hareketi'ne dâhildir¹⁶ ve insancıl hukuk alanındaki birçok düzenlemeden doğrudan doğruya etkilenmektedir.¹⁷ Kızılay Derneği, Uluslararası Kızılhaç Hareketinin temel prensiplerini benimseyerek, Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Kızılay-Kızılhaç Dernekleri Federasyonu ile işbirliği ve çalışmalar yapmak görevini üstlenmiştir.¹⁸ Bu nedenle, her ne kadar, neredeyse baştan aşağı bir kamu kurumu olarak görülen Türk Kızılayı'nın, gerçekte bağımsız bir kurum olduğunu ve uluslararası Kızılay-Kızılhaç Hareketi temel ilkelerine uygun hareket etme özerkliğine sahip olduğunu unutmamak gerekir.

¹⁴ Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü 4, 1 a) maddesi (Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü, İçişleri Bakanlığının 24.12.2008 tarihli ve 4094 sayılı yazısı üzerine, 5253 sayılı Dernekler Kanununun 27. maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 02.02.2009 tarihinde kararlaştırılmıştır: 19.02.2009 tarihli Resmi Gazete, Sayı No: 27146, 2009/14633).

¹⁵ Savaş durumunda sivillerin korunmasına yönelik görev sınırı, IV üncü Cenevre Sözleşmesinin 63 üncü maddesinin (a) ve (b) fıkralarında tanımlanmaktadır.

¹⁶ Türkiye Kızılay Derneği (TKD) üzerine, bkz., Hatipoğlu Osman Gökhan, "Türkiye Kızılay Derneği'nin Kamusalılığı: Bir Çözümleme Denemesi", Yönetim Bilimleri Dergisi, 2013, Cilt 11, Sayı:22, ss. 167-189, 2013.

¹⁷ İbidem, s. 172.

¹⁸ TKD Tüzüğü 4- ç) maddesi.

b. Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları Federasyonu

Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları Federasyonu ise, Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları tarafından yapılan insani yardım ve destek çalışmalarını takip etmekte, kolaylaştırmakta ve yürüttüğü koordinasyon çalışmaları ile insani yardım faaliyetlerinde çeşitliliği, verimliliği arttırmaya çalışmaktadır.

Genel olarak, her durumda insan hayatını ve sağlığını koruyucu tedbirleri almak ve insan acısını hafifletmek amacıyla olan Hareket, özellikle silahlı çatışma ve diğer acil durumlarda insana ve insan onuruna saygıyı koruma amacı içeren faaliyetler gösterir. Hastalıkların yayılmasını önleme, sağlık ve sosyal alanlarda gelişime yardım etme, gönüllü çalışmaları destekleme, özellikle de yardıma ve korunmaya ihtiyacı olan kişiler etrafında bir evrensel bir dayanışma çemberi kurmak, Kızılay ve Kızılhaç Uluslararası Hareketin (KKUH) yürüttüğü görevler arasındadır.

Yukarıda özetlendiği gibi, Kızılay ve Kızılhaç Uluslararası Hareketi (KKUH)¹⁹- ki Uluslararası Kızılhaç olarak da anılır-, Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları Uluslararası Federasyonu ve Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Topluluklarından meydana gelmektedir.

XXV. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Konferansı'nda (1986) kabul edilen Tüzüğü'ne göre, Kızılay ve Kızılhaç Uluslararası Hareketi'nin organlarını, Kızılay ve Kızılhaç Uluslararası Konferansı, Delegeler Konseyi ve Daimi Komisyon oluşturur²⁰.

¹⁹ Bkz. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi Tüzüğü (Cenevre 1986-1995 ve 2006 değişiklikleriyle): <http://www.icrc.org/fre/assets/files/other/statutes-fr-a5.pdf>
²⁰ Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi Tüzüğü madde 8 ve devamı.

UKK, Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Toplulukları ile sıkı bir ilişki içinde ve aynı amaca hizmet edecek çalışmalarda teması sağlar, bu topluluklarla anlaşmalar yapar. Tüzüğü'nün 5. maddesine göre, Hareketin ulusal ayağı ile Cenevre Sözleşmelerinin kabulü, geliştirilmesi ve Sözleşmelere saygı gösterilmesi, insancıl hukukun ve temel kurallarının yayılması için onlarla ortak çalışmalar yapma yükümlülüğü vardır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu arasında Uluslararası Federasyonun ve Onun Türkiye Cumhuriyetindeki Temsilciliğinin Statüsüne İlişkin Anlaşma, 4215 no.lu, 28.11.1996 tarihli Kanun ile onaylanmıştır²¹.

2. Bağımsız bir kuruluş olarak Uluslararası Kızılhaç Komitesi

Beyaz fon üzerine kırmızı kalın bir haçtan oluşan bayrağı kendine belgi? alan²², ayrıca "insanîyetle barışa" *Per humanitatem ad pacem*, ilkesini yol gösterici kabul eden örgüt, en başta insanîyet, tarafsızlık, yansızlık, bağımsızlık, gönüllülük ve evrensellikten oluşan insani yardım hareketinin temel kurallarını korumak ve yaymak ile görevlidir. Uluslararası Kızılhaç Komitesi aynı zamanda, Ulusal Kızılay ve Kızılhaç örgütlenmelerinin bir onay merciidir.

Savaş zamanında sivillerin korunmasına ilişkin (I) Cenevre Sözleşmesi (Cenevre, 12 Ağustos 1949) birçok hükmünde Uluslararası Kızılhaç Komitesi'ne görev ve sorumluluk yüklemektedir²³. Bu hükümlerle UKK, insancıl hukukun Devletlerle birlikte en önemli öznesi olmuştur²⁴.

²¹ Bkz. Resmi Gazete, 3.12.1996, Sayı: 22836.

²² Kızılay ve Kızılhaç amblemleri, Cenevre Sözleşmelerinde yer alan çeşitli hükümlerin konusunu oluşturmaktadır. Bu hükümler, amblemin özelliklerini, kullanımını, kullanıma bağlı korumayı ve kullanacak kişiler ile kötüye kullanımın sonuçlarını düzenler. Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü 'de konu ile ilgili ayrıntılı hükümler içerir: Bkz. 19 Şubat 2009 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 27146, Karar Sayısı: 2009/14633. Tüzüğü'nün 3 ve devamı maddelerine göre, amblem ve bayrak, bir tarafsızlık ve koruma belirtisi olarak, uluslararası sözleşmelerle kabul edilen bütün hak ve bağımsızlıklardan yararlanır. Bkz. ayrıca, Kosuge Margaret N., "The "non-religious" red cross emblem and Japan", *Revue internationale de la Croix-Rouge* = *International review of the Red Cross*, Vol. 85, n° 849 (mars 2003), s. 75-93; Pictet Jean S., *The sign of the Red Cross and the repression of abuses of the Red Cross emblem*, Geneva: International Committee of the Red Cross, 1949.

²³ *Les Conventions de Genève du 12 août 1949* 3e ed., Comité International de la Croix-Rouge, Genève: Comité International de la Croix-Rouge, 1951; *Les protocoles additionnels aux Conventions de Genève du 12 août 1949: les résolutions de la conférence diplomatique, extraits de l'acte final de la conférence diplomatique*, Comité international de la Croix-Rouge (CICR) Genève: CICR, 1977.

²⁴ Savaş zamanında sivillerin korunmasına ilişkin Cenevre Sözleşmesi (I) (Cenevre, 12

Uluslararası Kızılhaç Komitesi, yansız bir kuruluş olarak, silahlı çatışma ve iç karışıklık ortamlarında bu olaylardan etkilenen sivil ve asker kişilere yardım ve koruma sağlama görevini üstlenmiştir. Bu amaçla da, silahlı çatışma durumunu öngörmek suretiyle, gerek personel, gerek donanım yönünden ulusal planda çalışan insani yardım kuruluşlarına, askeri sağlık kuruluşlarına ve bu konuda yetkili olan diğer kurumlara destek olmaktadır.

Ayrıca Komite, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Konferansı tarafından kendisine yüklenen görevleri de yerine getirmektedir. Böyle olmakla birlikte yansız ve tarafsız biçimde hareket etmenin gerekli olduğu ve kendi görev alanına giren konularda her şekilde inisiyatif kullanarak inceleme başlatabilir. Uluslararası İnsani Yardım Hareketi dışında da UKK'nin sürdürdüğü ilişkiler vardır. Bu birçok ulusal ve uluslararası kuruluşu, hükümetleri kapsar geniş bir ağıdır²⁵.

UKK'nin uluslararası niteliği, onun hukuksal olarak ulusal olan yapısını değiştirmez. İsviçre hukukuna göre bir özel hukuk tüzel kişisidir²⁶. Tüzüğü'ne göre²⁷, sadece İsviçre vatandaşlarının üyeliği kabul

Ağustos 1949), birçok maddesinde Uluslararası Kızılhaç Komitesine gönderme yapmıştır. Örneğin, madde 3/2: "Beynelmilel Kızılhaç Komitesi gibi bitaraf insani bir teşkilât, ihtilâfa dahil Taraflara hizmetlerini arz ve teklif edebilecektir"; madde 10: "İşbu sözleşme hükümleri, Beynelmilel Kızılhaç Komitesinin ve keza bitaraf diğer her hangi bir insani teşekkülün, ihtilâfa dahil alâkalı tarafların muvaffakiyetiyle, sivil şahısları himaye ve bunlara yardım için girişecekleri insani faaliyetlere bir mani teşkil etmez". Aynı şekilde, madde 11; Aile Haberleri başlıklı 25. madde; Yardım Cemiyetleri ve Koruyucu Devletlerin Tatbikatı başlıklı madde - 30; Milli Kızılhaç ve Diğer Yardım Cemiyetleri başlıklı, madde - 63: "Tutuklulara Yapılacak Muamele" madde - 76; "İş Müfrezeleri" başlıklı madde - 96, bu hükümlerden bazılarıdır.

²⁵ Bkz. Dip not no. 34 ve devamı.

²⁶ 17 Şubat 1863 tarihinde, İsviçre'nin Cenevre Kantonu'ndan değişik meslek gruplarından beş İsviçreli tarafından bir dernek statüsü içinde kurulmuştur. Ancak bu ulusal yapı, önce Avrupa merkezli, daha sonra ise, evrensel olma ülküsüne sahip bir oluşum yönünde dönüşüme uğrayarak tamamen uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Tarihsel gelişimi ile ilgili, bkz. The International Committee of the Red Cross: A Neutral Humanitarian Actor (Global Institutions), David P. Forsythe and Barbara Ann J. Rieffer-Flanagan, Routledge, London and New York (3 May 2007); Palmieri Daniel, "Une institution à l'épreuve du temps ? Retour sur 150 ans d'histoire du Comité international de la Croix-Rouge", Comité international de la Croix-Rouge, 31.12.2012, No: 888; bkz. Ayrıca, Sogno-Bezza Richard, La Personnalité juridique du Comité International de la Croix Rouge, Thèse (Droit), Paris II, 1974; Mercier Michèle, Le Comité International de la Croix-Rouge: L'action humanitaire dans le nouveau contexte mondial, 2004, Coll. Le savoir suisse; Türkçe çok az yayın arasından bkz. Coursier Henri, Milletlerarası Kızılhaç, Türkiye Kızılay Derneği, 1964.

²⁷ 3 Ekim 2013 tarihinde yürürlüğe girmiş olan bu UKK Tüzüğü, UKK'nin 21 Haziran 1973 tarihli Tüzüğü'nün 20 Temmuz 1988 ve 8 Mayıs 2003 tarihlerinde gözden geçirilmiş metnidir. Orijinal metnini, UKK'nin resmi İnternet sayfasında görmek

edilebilir. Üyeler mevcut üyeler tarafından seçilir ve sayıları on beş ile yirmi beş arasında değişen bu üyelerin görevleri iç yönetmelikte ayrıntılarıyla belirtilmiştir. Dört yılda bir seçilirler ve üç kez göreve gelmeleri halinde bir sonraki seçimlerde, oy nisabında, mevcut üyelerin dört üçünün salt çoğunluğu şartı aranır.

Meclis, Meclis Konseyi, Başkanlık, Yönetim ve iç denetleme (audit interne) UKK'nin organlarını oluşturur. UKK'nin üst organı Meclis'tir. Tüm üyelerin oluşturduğu Meclis, Kuruluşun denetimini yapar, temel işleyişi, genel hedefleri, kurumsal stratejileri, bütçeyi ve hesaplarını belirler. Meclis Konseyi'ni bu alanlarda ayrıca yetkilendirebilir. UKK Tüzüğü'nün uygulanmasından sorumludur. Tüzük üzerinde yapılacak değişiklikler de Meclis kararıyla yapılabilir. Meclis Başkanı ve yardımcıları aynı zamanda UKK'nin Başkanı ve yardımcılarıdır. Meclis Konseyi ise Meclis'in bir organıdır. Meclis çalışmalarını hazırlar, danışmanlık yapar ve Yönetim ile Meclis arasındaki bağı sağlar. Meclis tarafından seçilen beş üyeye sahiptir. Başkanlığını ise, UKK Başkanı yapar. UKK'nin dış ilişkilerinin yönetimi sorumluluğu Başkan'a aittir. Meclis ve Meclis Konseyi Başkanı olarak Başkan, her iki organın da yetki ve sorumluluklarını gözetir.

Komite'nin icra organı ise, Yönetim'dir. Meclis ve Meclis Konseyi tarafından belirlenen genel hedefleri ve kurumsal izlemleri hayata geçirmekle görevlidir. İyi işleyişten, İdarenin etkinliğinden sorumludur. Yönetim, Meclis tarafından atanmış bir genel müdür ve sayıları beşe kadar çıkabilen müdürlerden oluşur, genel müdür tarafından temsil edilir. UKK'nin temsili ise, Başkan ve Yönetimden olan iki kişi ile gerçekleşir. Bu kişilerin karar ve işlemleri UKK'ni bağlayıcı niteliktedir. Komite'nin finansal kaynakları esas olarak bağışlardır. Bu kaynakların denetimi, iç ve dış kontrollere tabi tutulmuştur.

B. İnsancıl Hukukun lokomotifi olarak Uluslararası Kızılhaç Komitesi

Hukuksal statüsünden ileri geldiği üzere, Uluslararası Kızılhaç Komitesi kendine özgü özellikleri olan bir insani yardım örgütüdür. Hem Cenevre Sözleşmelerinin garantörü hem insancıl hukukun (bir diğer adıyla, savaş hukukunun) bekçisidir. Cenevre Sözleşmeleri ile yetkilendirilmiş olması, onu tüm diğer uluslararası sivil hareketler-

den ayırır. UKK, gerek modern insancıl hukukun ortaya çıkışına sebep olucu katkısı (1), gerek insancıl hukukun hayata geçirilmesinde yük-
lendiği misyon (2) ile, açık bir biçimde, Devletlerin baş aktör olduğu bir
hukuk dalında (uluslararası hukuk), sivil hareket olarak ayrıcalıklı ve
özel bir yere sahiptir²⁸.

1. İnsancıl hukukun oluşumundaki çalışmalar içinde UKK

İnsancıl hukukun belli başlı kaynakları²⁹ UKK'ne açıkça yer veri-

²⁸ Pictet Jean, Le Comité international de la Croix rouge: une institution unique en son genre, Genève: Institut Henry-Dunant; Paris: A. Pedone, 1985.

²⁹ İnsancıl hukukun başlıca kaynakları tarih sırasına göre şöyle özetlenebilir: Kara savaşı kuralları ve örf ve adet hukuku hakkında La Haye Sözleşmesi, 1899 29.07.1899; Boğucu gazların yasaklanmasına dair La Haye Bildirisi 1899, 29.07.1899; Genişleyen/yassılaştıran mermilerin kullanımının yasaklanmasına dair Bildiri La Haye Bildirisi (IV,3), 1899, 29.07.1899; Sağlık yapıları hakkında La Haye Sözleşmesi 21.12.1904; Savaş anlaşmazlığının başlangıcı hakkında La Haye Sözleşmesi 1907,18.10.1907; Kara savaşı kuralları ve örf ve adet hukuku hakkında (IV) La Haye Sözleşmesi 18.10.1907; Kara savaşı sırasında yansız Güçler hakkında (V) La Haye Sözleşmesi, 18.10.1907; Düşman ticaret gemileri rejimi hakkında (VI) La Haye Sözleşmesi, 18.10.1907; Ticaret gemilerinin savaş gemilerine dönüşümü hakkında (VII) La Haye Sözleşmesi 18.10.1907; Deniz mayınları hakkında (VIII) La Haye Sözleşmesi 18.10.1907; Deniz Kuvvetleri bombardımanları hakkında (IX) La Haye Sözleşmesi 18.10.1907; yakalama/ele geçirmelerin sınırlanması hakkında (XI) La Haye Sözleşmesi 18.10.1907; 1907,18.10.1907; deniz savaşı sırasında yansız Güçler üzerine (XIII) La Haye Sözleşmesi,18.10.1907; balondan atılan mermilerin yasaklanmasına dair La Haye bildirisi (XIV) 18.10.1907; bakteri araçlarını ve boğucu gazları yasaklayan Cenevre Protokolü 17.06.1925; denizde yansızlık üzerine Havana Sözleşmesi 1928, 20.02.1928; deniz kuvvetleri silahlanmasının azaltılması ve sınırlandırılmasına dair Londra Andlaşması 1930,22.04.1930; Bilimsel ve sanatsal kuruluşların korunmasına dair Roerich Paketi, 1935,15.04.1935; Londra Andlaşması ile düzenlenen denizaltı savaşlarının kurallarına ilişkin tutanak, 06.11.1936; Nuremberg Mahkemesi Şartı, 1945,08.08.1945; Nuremberg Mahkemesi için Birleşmiş Milletler Kuralları 1946, 11.12.1946; Soykırımın önlenmesi ve cezalandırılması Sözleşmesi 1948,09.12.1948; Cenevre Diplomatik Konferansı Sonuç Belgesi 1949,12.08.1949; Harp Halindeki Silahlı Kuvvetlerin Hasta ve Yaralılarının Vaziyetlerinin Islahı Hakkında Cenevre Sözleşmesi, 12 Ağustos 1949 (Convention de Genève pour l'amélioration du sort des blessés et des malades dans les forces armées en campagne, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 970, Vol.75); Onay Kanunu, 21 Ocak 1953 gün ve 6020 sayılı Kanun, Resmi Gazete, 30 Ocak 1953, Sayı: 8322, Düstur: III., Tertip, C.34.

Silahlı Kuvvetlerin denizdeki yaralı ve kazazedelerinin durumlarının iyileştirilmesi ile ilgili Cenevre Sözleşmesi, 12 Ağustos 1949, (Convention de Genève pour l'amélioration du sort des blessés, des malades et des naufragés des forces armées sur mer, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 971, Vol.75).

Savaş esirlerine yapılacak işlemlerle ilgili Cenevre Sözleşmesi, 12 Ağustos 1949, (Convention de Genève relative au traitement des prisonniers de guerre, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 972, Vol.75).

yorsa bunun nedeni, UKK'nin insancıl hukukun kurallarının derlenmesi, bu kuralların pozitif hukuka geçmesi ve bu kuralların gelişimi için, kısaca insancıl hukukun oluşumu için göstermiş olduğu benzer-siz çalışmalardır.

Savaş zamanında sivillerin korunmasına ilişkin Cenevre Sözleşmesi, 12 Ağustos 1949, (Convention de Genève relative à la protection des personnes civiles en temps de guerre, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 973, Vol.75, s. 289).

Uluslararası niteliği olan silahlı çatışma mağdurlarının korunmasına dair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerine Ek Protokol (I), 08.06.1977 (Protocole additionnel aux Conventions de Genève du 12 août 1949 relatif à la protection des vic-times des conflits armés internationaux (Protocole I), Nations Unies, Recueil des Traités, No: 17512, Vol.1125).

Uluslararası niteliği olmayan silahlı çatışma mağdurlarının korunmasına dair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerine Ek Protokol (II), 08.06.1977 (Protocole additionnel aux Conventions de Genève du 12 août 1949 relatif à la protection des vic-times des conflits armés non internationaux (Protocole II), Nations Unies, Recueil des Traités, No: 17513, Vol.1125).

12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerine Ek ve bir ayırt edici amblem kabulüne dair Protokol (III), (08.12.2005), (Protocole additionnel aux Conventions de Genève du 12 août 1949 relatif à l'adoption d'un signe distinctif additionnel, Protocole III, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 43425, Vol. 2404); Kültürel varlıkların korunmasına ilişkin Konferansın Sonuç Belgesi 1954,14.05.1954; Silahlı çatışma sırasında insan haklarına saygı üzerine Tahran Kararı,12.05.1968; Savaş suçlarında zamanaşımı yokluğuna dair Sözleşme 26.11.1968; silahlı çatışma sırasında insan haklarına saygı üzerine BM Kararı,19.12.1968; Askeri amaçlar üzerine Uluslararası Hukuk Enstitüsü Kararı, 09.09.1969; Biyolojik silahların yasaklanmasına dair Sözleşme,16.12.1971; Savaş suçlarında zamanaşımı yokluğuna dair Avrupa Sözleşmesi, 25.01.1974; Çevre değişimi teknikleri üzerine Sözleşme (ENMOD),10.12.1976; Cenevre Diplomatik Konferansı Sonuç Belgesi, 1974-1977,10.06.1977; Cenevre Diplomatik Konferansı Kararları, 09.06.1977; Lejyonerlik(mercenariat) hakkında Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi, 03.07.1977; Küçük çaplı silah sistemleri üzerine Karar, 28.09.1979; Bazı klasik silahlar hakkında Konferans Sonuç Belgesi (CAC), 1980, 10.10.1980; Bazı klasik silahlar hakkında Sözleşme (CAC), 1980; 10.10.1980; Yeri saptanamayan parçacıklar üzerine Protokol (I) (CAC) 10.10.1980; Mayın, tuzak ve benzeri araçların yasaklanması üzerine Protokol (II) 10.10.1980; Lejyonerlik (mercenariat) Sözleşmesi, 04.12.1989; Çocuk Hakları Sözleşmesi, 20.11.1989; Kimyasal silahların yasaklanmasına dair Sözleşme, 13.01.1993; Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi Tüzüğü, 25.05.1993; Denizde silahlı çatışmalar hakkında San Remo kuralları, 1994, 12.06.1994; Rwanda için Uluslararası Ceza Mahkemesi Tüzüğü, 08.11.1994; Kör edici lazer silahları üzerine 4 No.lu Protokol, 13.10.1995; Mayın, tuzak ve diğer savaş araçlarıyla ilgili gözden geçirilmiş Protokol (II), 03.05.1996; Kişisel mayınları yasaklayan Sözleşme 18.09.1997; UAD Tüzüğü 17.07.1998; Kültürel varlıkların korunması hakkında 2. La Haye Protokolü, 26 Mart 1999; silahlı çatışmalara çocukların sokulması hakkında İhtiyari Protokol 25 Mayıs 2000; Bazı klasik silahların yasaklanması hakkında gözden geçirilmiş Sözleşme 21.12.2001; Sierra Leone için Uluslararası Ceza Mahkemesi Tüzüğü, 16.01.2002, savaş patlayıcıları artıkları hakkında (V) Protokol, 28 Kasım 2003.

Bugün hala insancıl hukukun, örf ve adet kurallarından oluşan bölümünün derleme ve kayda alınma çabaları devam etse de³⁰, bu konudaki asıl önemli çalışma on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde yapılmıştır. İnsancıl hukukun doğuşu olarak alınan I. Cenevre Sözleşmesinin ilk versiyonunun kabul edildiği 1864 yılının, gerçekte uluslararası insancıl hukukun bir metinsel başlangıç tarihi olduğu açıktır. Çünkü on dokuzuncu yüzyılda başlayan bu çalışmalar, dağınık, düzensiz bulunan savaş hukuku kurallarının esasen kodifikasyon (derleme) çalışmalarıdır.

Dört Cenevre Sözleşmesinde (1949) ve bağlantılı Protokollerinde³¹ olduğu gibi, insancıl hukuk alanında birçok özel nitelikli sözleşmenin arkasında da UKK'nin çalışmaları yer almaktadır. İnsancıl hukuk alanında sözleşmelerin hazırlığı ve imzalanması amacına yönelmiş Uluslararası Konferansların toplanabilmesi UKK'nin sürdürdüğü çalışmalar ile mümkün olmuştur.

Örneğin, 1864 yılında kabul edilen, savaş alanında yaralanmış askeri personele sağlık yardımını öngören ilk Cenevre Sözleşmesi³², 1863 yılında UKK'nin baskıları ile harekete geçen İsviçre'nin önderliğinde toplanmış olan bir Uluslararası Konferansın sonucudur. Bunu izleyen yıllarda da, UKK çalışmalarını sürdürmüş ve uluslararası topluluğa insancıl hukuk alanındaki sözleşmelerin hazırlanması ve kabulleri konularında gerekli hareketi sağlayacak ivmeyi verebilmiştir.

Uluslararası niteliği olmayan, bir başka deyimle, tek bir Devletin topraklarında meydana gelen silahlı çatışma hallerinde uygulanacak kuralların kabulü gereğinin belirmesi, insancıl hukukun bu erken dönem evresinde, UKK'nin çalışmaları sonucudur. Osmanlı İmparatorluğu içinde, 1875-1878 yılları arasında gerçekleşen Balkan Savaşları sırasında UKK, insancıl hukuk kurallarının iç savaş niteliği olan bu çatışmalarda uygulanma imkanı olmamasına karşın, yaralı ayaklanma-

³⁰ Şu an için saptanmış olan 161 kural ile, bu kuralların örf ve adet hukukuna aitliğine dair referanslar için, bkz.: <http://www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1>. Kuralların genel olarak gelişimi hakkında, bkz. Henckaerts Jean-Marie (ed.) Customary international humanitarian law, Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2005.

³¹ Cenevre Sözleşmelerine Ek (I) No.lu Protokol, 1977; Cenevre Sözleşmelerine Ek (II) No.lu Protokol, 1977; Cenevre Sözleşmelerine Ek (III) No.lu Protokol, 2005.

³² Savaş alanında yaralanmış askeri personele sağlık yardımı yapılması konusunda ki 22 Ağustos 1864 tarihli Cenevre Sözleşmesi (Convention de Genève du 22 août 1864 pour l'amélioration du sort des militaires blessés dans les armées en campagne, Genève, 22 août 1864).

cılara yardım ve tedavi konusunda fiilen çalışmalarda bulunmuştur³³.

UKK, politik sebeplerden uzak, tamamen insani amaçlar içinde yapılan yaralılara yardım faaliyetlerine, Balkan Savaşları'ndan sonra da devam etmiştir³⁴. Böylelikle fiilen, savaş alanında yaralanmış askeri personele sağlık yardımını öngören ilk Cenevre Sözleşmesinin (1864) uygulama alanı genişletilmiştir. 1912 yılında Washington'da düzenlenen Uluslararası Kızılhaç Konferansı'nda, uluslararası niteliği olmayan silahlı çatışmalar halinde uygulanacak bir uluslararası sözleşme hazırlanması önerisinde bulunulmuştur. Fakat Rusya'nın iç çatışmalarda yer alan kişilerin *suçlu* oldukları ve bu nedenle bir uluslararası koruma hak etmeyecekleri savı karşısında UKK'nin bu önerisi tartışmaya dahi açılmamıştır³⁵.

Böyle olmakla birlikte, UKK'nin konu ile ilgili çalışmalarına hız kazandıran yine Rusya olmuş ve Lenin tarafından imzalan üç genelge ile Rusya'da Çar yanlısı beyaz Ruslara karşı yapılan mücadelede 1864 tarihli Sözleşme'nin uygulanacağı kabul edilmiş ve iç savaşta yaralıların UKK tarafından tedavi edileceği konusu imza altına alınmıştır³⁶. 1921 yılındaki UKK'nin X. Uluslararası Kongresinde, "İç Savaş" başlığı ile XIV no.lu Kararında yazılı metne dökülecek olan "iç savaş, ayaklanma, iç karışıklık mağdurlarına UKK tarafından yardım edilmesi" kuralı, böylelikle yirmi yıl boyunca fiilen uygulanabilmiştir. XIV no.lu Karar, UKK'ye, iç savaş, ayaklanma, iç karışıklık mağdurlarına önceliği olan ulusal Kızılay veya Kızılhaç Topluluklarının yetersizliği halinde, UKK ve diğer ulusal Kızılay veya Kızılhaç Topluluklarına insani yardım müdahalesi hak ve imkanı vermektedir. 1928'de, UKK Tüzüğü'nü, bu yeni görev alanına göre gözden geçirmiş ve böylelikle,

³³ Sultan Abdülaziz, 22 Ağustos 1864 tarihli 1864 tarihli savaş alanında yaralanmış askeri personele sağlık yardımını öngören Cenevre Sözleşmesi'ni onayladığını ilan eden ilk Avrupa hükümdarlarından biri olarak kabul edilmektedir. Kabulün etkileri kısa sürede hissedildi ve Sözleşmenin yürürlüğe konabilmesi amacıyla, Albay Dr. Abdullah Bey'in öncülüğünde, İstanbul'da Osmanlı İmparatorluğu Yıralı Kara ve Deniz Askerleri İçin Merkezi Yardım Derneği'nin Örgütlenmesi ve bu konudaki çalışmaları yürütecek Geçici Komite Oluşturulmasına 11 Haziran 1868 tarihinde İstanbul'da karar verildi. Bkz. Kızılay'ın kuruluş belgesi kabul edilen metin: <http://arsiv.kizilay.org.tr/index.php?sf=cntnt&id=16>

³⁴ Djamchid Momtaz, "Le droit international humanitaire applicable aux conflits armés non internationaux", in Eisemann D.M., Koskenniemi M., La succession d'États la codification à l'épreuve des faits, Académie de droit international de la Haye, Kluwer Law international, 2002, [21-138],s. 25.

³⁵ İbidem.

³⁶ İbid.

yansız bir kuruluş olarak, iç savaş, ayaklanma, iç karışıklık hallerinde de mağdurlara yardım götürme yetki ve görevini açıkça üstlenmiştir³⁷.

1948 yılında gerçekleşen XVII Konferansa kadar, uluslararası hukuka iç savaş halinde uygulanacak kuralları yerleştirme çalışmalarına devam eden UKK, II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla birlikte, konu ile ilgili önerilerinde, Devletlerin nerdeyse tamamına yakınının reddi ile karşı karşıya kalmıştır³⁸. Ancak Komite, bu ısrarlı çalışmaları, sonuç verebilecek kadar verimli sürdürmeyi bilmiştir³⁹.

Nitekim, bugün, kabul edilen dört Cenevre Sözleşmesi ve üç Protokol ile birlikte oluşan insancıl hukuk ana *corpus*'un en büyük bekçisi UKK'dır. Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nun 16 Ekim 1990 tarihli, 45/6 numaralı kararı ile BM'de gözlemci statüsünü elde etmiş olan UKK, birçok uluslararası kuruluş nezdinde de resmi katılımcı statüsüne sahiptir. Birleşmiş Milletler⁴⁰, Avrupa Konseyi, özellikle, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi⁴¹, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı⁴² (OSCE) bünyeleri içinde birçok çalışmaya katılmakta, rapor ve gözlemleri Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi uluslararası mahkemeler tarafından dikkatle değerlendirilmektedir.

³⁷ G. Abi-Saab, "Non international armed conflicts", in International Dimension of Humanitarian Law, Henry Dunant Institute, Genève, Paris, Unesco, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Boston, Londres, 1988, s. 219.

³⁸ Djamchid Momtaz, " Le droit international humanitaire applicable aux conflits armés non internationaux", op.cit., s. 27.

³⁹ Ampferl M., " La recherche des Allemands prisonniers ou portés disparus au cours de la Seconde Guerre mondiale: une page de l'histoire du Service de recherches de la Croix-Rouge allemande ", Revue internationale de la Croix-Rouge, vol. 81, n° 834, s. 387-402 Genève: Croix Rouge, 1999. BEN-TOV, A., Facing the holocaust in Budapest: the International Committee of the Red Cross and the Jews in Hungary, 1943-1945, Geneva; Dordrecht; Boston; London: Henry Dunant Institute; Nijhoff, 1988; Rapport du Comité international de la Croix-Rouge sur son activité pendant la seconde guerre mondiale (1er septembre 1939 - 30 juin 1947), Conférence internationale de la Croix-Rouge (17e: 1948: Stockholm).

⁴⁰ Bkz., Questions relatives aux droits de l'homme: Rapport du Haut Commissaire des Nations Unies aux droits de l'homme, 10-11-1998, Assemblée générale des Nations Unies, 53e Session, Troisième Commission, point 110(e) de l'ordre du jour. Déclaration du Comité international de la Croix-Rouge (CICR), New York, 10 novembre 1998.

⁴¹ Bkz. Assemblée Parlementaire du Conseil de l'Europe, Document de séance, session ordinaire de 2003, Doc. No. 9674, s. 225.

⁴² UKK'nin katılımının sözkonusu olduğu OSCE bünyesindeki kurumsal toplantılar, Devlet ve Hükümet Başkanları zirvesi, Bakanlar Komitesi, inceleme toplantıları ve Daimi Komitenin toplantılarından oluşmaktadır.

Böyle olmakla birlikte, UKK, çalışma prensipleri arasında yer alan “gizlilik ilkesinden” hiçbir koşulda taviz vermez⁴³. Bu ilke, kuruluşun sıkı sıkıya uyguladığı bir kural olup, üzerinde öğreti bağlamında çalıştığı, uygulama alanının, sınırlarının bu nedenle dikkatle çizildiği ve UKK’nin kendine biçtiği görev tanımının *olmazsa olmaz* niteliğidir⁴⁴. UKK görevini yerine getirmek amacıyla bu güne kadar Devletler ile kurabildiği işbirliğini, bu ilkeyi sıkı sıkıya hayata geçirebilmesine borçludur. UKK’nin sahip olduğu bilgilerin ifşa edilmeme özelliği, Uluslararası Ceza Mahkemesi’nin Usul ve Deliller Tüzüğü’nce de kabul edilmiştir⁴⁵. Daha önceden, diğer uluslararası ceza mahkemelerin kararlarıyla onanan bu durum, artık bir uluslararası insancıl hukuk kuralı halini almıştır.

2. Uluslararası insancıl hukukun uygulama aktörü olarak UKK

Silahlı çatışmanın varlığı halinde, çatışmanın ve savaşın etkilerini en aza indirmeye amacı içinde kurallar getiren insancıl hukuk, UKK’ye açıkça yetki ve sorumluluk vermiştir. Bu nedenle, kuruluşun Tüzüğü de, benzer hükümlerle, silahlı çatışma ortamlarında insancıl hukukun uygulanması konusunda çalışmalar yürütme ve insancıl hukuka saygı sorumluluğunu denetleme görevini açıkça düzenlemektedir.

Bu görevlere ek olarak, Komite, insancıl hukukun ihlali iddiaları ile ilgili şikâyetlerin alınması sorumluluğunu da yetki alanı içinde saymaktadır. Cenevre Sözleşmelerine göre kurulması kararlaştırılan Araştırma Merkezi Ajansı’nın işleyiş sorumluluğu UKK’ye aittir. Pedagojik alanda ise, Komite, özellikle, insancıl hukuk kurallarının öğrenilmesi, uygulanması amaçlı bilgilendirme ve çatışma olasılığı barındıran gelişmelere karşı hazırlık yapılması alanında önleyici faaliyetlerin yönetim merkezidir⁴⁶.

⁴³ Pictet Jean S., *Les principes de la Croix-Rouge*, Genève: Comité International de la Croix-Rouge, 1955.

⁴⁴ ICRC, *Doctrine sur l’approche confidentielle du Comité international de la Croix-Rouge (CICR)*, *Moyen spécifique du CICR pour obtenir des autorités étatiques et non étatiques le respect du droit*, 10-04-2013 Article, No. 887.

⁴⁵ Bkz. Kural no. 73.

⁴⁶ Sayapin Sergey, “The International Committee of the Red Cross and international human rights law”, *Human rights law review*, vol. 9, no. 1 (2009), s. [95]-126; The Geneva Conventions of August 12, 1949 Reprint, International Committee of the Red Cross, Geneva: International Committee of the Red Cross, 1970; Tissot Robert

UKK, bir yüzyılı geçkin tarihindeki en zorlu görevini, II. Dünya savaşı sırasında yerine getirmiştir. Beş kıtaya yayılması gerekli olan daimi bir yardım ağını örmek insan gücü, parasal kaynak yönlerinden birçok güçlük barındıran zor bir çalışmadır. Bunun için Komite elliden fazla delegasyon oluşturmak zorunda kalmıştır. Genel olarak savaş esirleri konusunda çalışmaları olan Komite, II. Dünya Savaşı sırasında, savaştan etkilenen sivil halka dönük çalışmalar yapmış, açlıktan ve yokluktan etkilenen ülkelerde ayrıca insani yardım çalışmalarını yoğunlaştırmıştır⁴⁷. UKK, savaş sonrası, özellikle savaş esirlerine dönük çalışmaları nedeniyle, kurucusu Henry DUNANT'dan kırk üç yıl sonra, 1944'te, bu kez kurum olarak Nobel Barış ödülü ile ödüllendirilmiştir.

II. Dünya Savaşı sırasında sivillere dönük çalışmalar her ne kadar başarı ile anılsalar da, savaş esirlerine, tutuklularına ulaşabilme konusunda bir anlaşmanın savaşın taraflarınca kabulü mümkün olmamıştır. Bu nedenle, savaşan tarafların konuya dönük reddedici duruşlarından ötürü, II. Dünya Savaşı sırasında, UKK, örneğin, Alman veya Sovyet savaş esirlerine ulaşabilme imkanı bulamamıştır.

Benzer şekilde, Japonlar tarafından esir edilmiş askerlerle de Tokyo'nun muhalefeti nedeniyle bağlantıya geçememiştir. Ancak en önemlisi, UKK'nin savaş sırasında Nazilerin elinde olan sivillere yapılan zulüm ve soykırıma karşın, yardımda, etkisiz kalmış olmasıdır ki, bu durum, bugün, kuruluşun ortak hafızasında ayrı bir yere sahiptir⁴⁸.

Savaşın sonu ve doğu batı dünyasındaki değişimlerle birlikte çalışma yöntem ve araç seçimi de değişen UKK, özellikle 1949 yılında, Cenevre Sözleşmeleri konusundaki Konferansın toplanma çalışmalarına damgasını vurmuştur. UKK'nin sivillere dönük hukuki koruma kalkını kurulmasına olan katkısı büyüktür⁴⁹. Aynı doğrultuda, savaşın sonuç-

J.P. Document de travail pour les représentants de la ligue des sociétés de la Croix Rouge à la table ronde sur le thème "La protection des droits de l'homme en cas de calamités naturelles", Notiziario: Congresso di Grado, 22-26 Settembre 1968. - Pesaro: Centro internazionale di studi per la protezione dei diritti dell'uomo, [1969]. - s. 385-389; Zielinski Henryk L., Health and humanitarian concerns: principles and ethics: guidelines for Red Cross, Red Crescent health professionals, Dordrecht; Boston; London: Nijhoff, 1994.

⁴⁷ Savaş sonrası çalışmalar için bkz. Françoise Perret, François Bugnion, Jakob Kellenberger, Histoire du Comité international de la Croix-Rouge: Tome 4, De Budapest à Saïgon (1956-1965), CICR, (3 février 2010).

⁴⁸ Bkz.: <http://www.icrc.org>

⁴⁹ Rapport sur la protection des victimes de la guerre, Conference internationale pour la protection des victimes de la guerre, Genève: CICR, 1993; Ratner Steven R., Law promotion beyond law talk: the Red Cross, Persuasion, and the Laws of

larını dikkate alan UKK, ardı arkasına, yeni uluslararası sözleşmelerin hazırlıklarının arkasında durmuştur. Bu dönemde toplu imha silahlarının kullanımı, bombalanmaya yasak bölge oluşumu ile ilgili çalışmalar UKK'nin savaş sonrası çalıştığı alanlardan sadece bir kaçıdır.

UKK'nin tarafsız ve yansız olma özelliği onun, özellikle siyasi açıdan hassas olan noktalarda, önemli roller üstlenmesine neden olmuştur⁵⁰. Bu nedenle örgüt, Filistin Savaşında, Hindistan-Pakistan arasındaki paylaşım sorunlarında, soğuk savaş döneminde, Kore savaşında, Süveyş Kanalı krizinde, Macar ayaklanmasında, Küba'daki misil krizinde, Cezayir savaşında⁵¹, yansız ve tarafsızlığını koruyarak yerini almayı bilmiştir. UKK aynı zamanda değişen koşullara da kendini uyarlayabilmiştir. Özellikle, 1945 sonrası, sömürge devleti olan devletlerin bağımsızlık kazanımları sürecinde UKK, yürütülen ulusal mücadeleler içinde, görev tanımına uygun bir biçimde yerini almıştır. Halen ağırlıklı olarak Afrika kıtasında olmak üzere Sudan, Somali, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Çad, Irak, Afganistan, İsrail ve Filistin, Kolombiya, Sri Lanka ve Pakistan'da çalışmaktadır⁵².

War, European journal of international law, vol. 22, no. 2 (May 2011), s. [459]-506; Refugees: the trauma of exile: the humanitarian role of Red Cross and Red Crescent: based on a Red Cross Workshop at Vitznau, Switzerland, October 1987, Ligue des Sociétés de la Croix-Rouge et du Croissant-Rouge, Dordrecht, Boston, London: Nijhoff, 1988; Rieffer-Flanagan Barbara Ann, "Is neutral humanitarianism dead?: Red Cross neutrality: walking the tightrope of neutral humanitarianism", Human rights quarterly, vol. 31, no. 4 (Nov. 2009), s. [888]-915; Rosenne Shabtai, "The Red Cross, Red Crescent, Red Lion and Sun and the Red Shield of David", Israel yearbook on human rights, vol. 5 (1975), s. 9-54; Ryniker Anne, "Position du Comité international de la Croix-Rouge sur l'intervention humanitaire", Revue internationale de la Croix-Rouge, Vol. 83, n° 842 (juin 2001), s. 521-532; Sandoz Yves, Commentaire des Protocoles additionnels du 8 juin 1977 aux Conventions de Genève du 12 août 1949, Genève: Nijhoff, 1986.

⁵⁰ Girod, C., Tempête sur le désert: le Comité international de la Croix-Rouge et la guerre du Golfe 1990-1991, Paris: L.G.D.J., 1995; Harroff-Tavel, Marion, "Do wars ever end? The work of the International Committee of the Red Cross when the guns fall silent", Revue internationale de la Croix-Rouge = International review of the Red Cross, Vol. 85, n° 851 (sept. 2003), s. 465-496; International review of the Red Cross: humanitarian debate: law, policy, action, International Committee of the Red Cross, 2 Vol. 94 No. 888 (WIN 2012); Ketri Pandora, "La Croix-Rouge albanaise face à la crise du Kosovo", International review of the Red Cross, Vol. 83 no. 843 (September 2001), s. 807-825; Knetel Hans G. "Le rôle de la Croix-Rouge dans la protection internationale des droits de l'homme", Centre de droit international de l'Institut de Sociologie de l'Université Libre de Bruxelles (Centre Henri Rolin). Bruxelles: Éditions de l'Université de Bruxelles, 1977, s. 137-171.

⁵¹ Perret Françoise ve Bugnion François, "Between insurgents and government: the International Committee of the Red Cross's action in the Algerian War (1954-1962)", International Review of the Red Cross, September 2011, No. 883.

⁵² Bkz. Slutsky Leonid, Raportör, Rusya, Sosyalist Grup, "Activités du Comité international de la Croix-Rouge (CICR)", Nüfus, Sığınmacılar ve Göç Komisyonu

Guantanamo Körfezinde (Küba) bulunan ve ABD askeri yetkililerin denetimindeki tarihin en kapalı ve en ulaşılmaz tutukevleri arasında sayılabilecek olan Guantanamo kampına, 7 Şubat 2014 tarihi itibarıyla 100. ziyaretini yapan UKK'nin, bu kampa girme iznine sahip tek kuruluş olduğunu belirtmek gerekir⁵³. 2002 yılından beri UKK yetkilileri kampta, yaşam ve tutulma koşullarının uluslararası standartlara uygunluğunu denetleme görevlerini düzenli bir biçimde sürdürmektedirler⁵⁴. Bu çalışmaların sonucu olan raporların çoğu gizlilik kaydı nedeniyle bilinemez olsa da⁵⁵, UKK yetkililerinin, bugüne kadar sürdürülen çalışmalarla, tutuklu bulunan kişiler ile dış dünya arasında mevcut tek bağ olmalarının önemi yadsınamaz. Örgütün bu tarafsız aracılık rolü, onun özellikle rehin tutulan kişilerin salıverilmelerinde rol üstlenmesine neden olmaktadır. Hatırlamak gerekirse, 2012 yılında Sudan'ın Darfour bölgesinde kaçırılmış olan beş Türk vatandaşının serbest bırakılmalarında UKK, tarafsız aracılık rolü gereği, taraflar arasında bağlantı kurulmasına yardımcı olmuştur⁵⁶. 2005 yılında Tunuslu yetkililerle yapılan bir anlaşma ile Tunus ceza ve tutukevleri, gözaltı yerleri de dahil olmak üzere- UKK'nin ziyaretlerine açık hale gelmiştir. Tutulma şartlarının düzeltilmesi amaçlı yapılan bu girişimde de, başka hiç bir kuruluş bu yetkiye sahip değildir. Benzer durum, ABD'nin Irak'a müdahalesiyle Irak'ta da geçerli olmuş, geçici koalisyon, ceza prosedürlerine dair bir memorandumunda UKK'ye, tutuklulukları cezaevinde görme hakkı tanımıştır⁵⁷.

UKK'nin üstlendiği rol, onun çoğu zaman çatışmaların tam or-

Raporu, 20 Mart 2002; bkz. ayrıca, Hancock, Michael, Raportör, Birleşik Krallık, Avrupa için Liberaller ve Demokratlar Birliği, "Activités du Comité international de la Croix-Rouge (CICR)", Doc. 11608, 5 Mayıs 2008.

⁵³ UKK'nin Amerika'daki çalışmalarından sorumlu yetkilisi olan Patricia Danzi'nin basına vermiş olduğu bir röportaj da bu çalışmaların önemini özetlemektedir: Bkz.: <https://www.youtube.com/watch?v=BuAlf4GTVw>

⁵⁴ CICR, Annual Report 2002, International Committee of the Red Cross External Resources Division, Geneva, Switzerland, June 2003.

⁵⁵ UKK'nin çalışma ilkeleri arasında olan "gizlilik kaydı" hakkında, bkz. Doctrine sur l'approche confidentielle du Comité international de la Croix-Rouge (CICR), 10 Nisan 2013, No. 887.

⁵⁶ Aynı şekilde, örneğin, 2007 yılında, Afganistan'da rehin alınan Koreli sivillerin, Etyopya'da ve Nijerya'daki Çinli rehinelere, Kolombiya'da bulunan onlarca rehinenin serbest bırakılmasında UKK aracı rolü üstlenmiştir (UKK operasyon sorumlusu Pierre Kraehenbuehl'in demeci: <http://www.icrc.org/fre/resources/documents/interview/neutral-intermediary-interview-070708.htm>)

⁵⁷ Irak geçici yetkili Koalisyonu, Memorandum no. 3, 18 Haziran 2003.

tasında bulunmasını gerektirmektedir⁵⁸. İnsancıl hukuk alanında UKK'ye tanınmış olan koruma kalkanına rağmen, özellikle silahlı çatışmanın olduğu ortamlarda UKK görevlileri çok büyük tehlikeler altında çalışmalarını sürdürmek durumunda kalabilmektedir. 29 Ekim 1999 tarihinde, Grozni'de (Çeçenistan-Rusya), aralarında UKK'ye ait ve Kızılhaç bayrağı taşıyan beş arabanın da bulunduğu insani geçiş koridorunun, Rus uçakları tarafından atılan misillerle hedef alınması neticesi, çok sayıda sivilin yanı sıra iki Kızılhaç görevlisi hayatını kaybetmiş, bir diğeri ise yaralanmıştır⁵⁹. 2001 yılında, Burundi de üç, Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde altı UKK görevlisi, Sudan'da ise, UKK'ye ait bir uçağın düşürülmesi ile bir pilot hayatını kaybetmiştir. Afganistan'da meydana gelen birçok trajik olay da Komite'nin görevlilerini geri çekmesine neden olmuştur⁶⁰. Fakat tüm bu olumsuzluklara karşın, uluslararası niteliği olmayan silahlı çatışmalarda uluslararası "insancıl hukukun bekçisi" görülen UKK'nin yardımlarının Devletler tarafından genel olarak kabulü, insancıl hukuk alanında bir örf ve adet kuralının oluşması noktasına varmıştır⁶¹. Ekleme gerekir ki, UKK, Devletlerin yetki ve görevlendirmelerinden başka, ayrıca Birleşmiş Milletler için de, silahlı çatışma ortamlarında rol alan baş aktördür⁶². Irak-Kuveyt-ABD savaşı ile ilgili, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Kuveytliler hakkında alınan koruma tedbirlerine ilişkin 1483 (2003) no.lu, 23 Mayıs 2003 tarihli Kararında, UKK doğrudan doğruya konu ile ilgili yetkilendirmiştir.

⁵⁸ Mackintosh Kate, "Beyond the Red Cross: the protection of independent humanitarian organizations and their staff in international humanitarian law", *International review of the Red Cross*, vol. 89, no. 865 (March 2007), s. 113-130.

⁵⁹ Savaşta kaçan sivilin geçişi için açılan koridorun içinde bulunan konvoyun Rus askeri uçakları tarafından Grozni yakınlarında hedef alınması ile ilgili olayların konu edildiği başvuru için, bkz., AIHM, Issaieva, Youssoupova ve Bazaieva/Rusya, 57947/00 57948/00 57949/00, 24/02/2005 tarihli karar.

⁶⁰ Bkz. Slutsky Leonid, Raportör, Rusya, Sosyalist Grup, "Activités du Comité international de la Croix-Rouge (CICR)", Nüfus, Sığınmacılar ve Göç Komisyonu Raporu, 20 Mart 2002, Doc. No. 9388.

⁶¹ Yves Sandoz, *Les moyens de mise en œuvre du droit international humanitaire, Etat des lieux, analyse des problèmes et éléments de réflexion* (Uluslararası insancıl hukukun uygulanma araçları), Institut international du droit humanitaire, Cenevre, 2005, s. 43.

⁶² Bkz. Kuveytliler hakkında alınan koruma tedbirlerine ilişkin, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, 1483 (2003) no.lu, 23 Mayıs 2003 tarihli Kararı. Silahsızlanma konusunda da imzası olan örgütün bu alandaki katkıları için bkz.: A guide to the legal review of new weapons, means and methods of warfare: measures to implement article 36 of Additional Protocol 1 of 1977, International Committee of the Red Cross, *International Review of the Red Cross*, vol. 88, no. 864 (Dec. 2006), s. 931-956.

UKK'nin Uluslararası topluluk içinde kamuoyu oluşturulmasındaki rolünün ise altının ayrıca çizilmesi gerekmektedir. Somut olaylar karşısında, kamuoyunun dikkatini çekici açıklamalar UKK Başkan'ı tarafından yapılır. Örneğin, UKK Başkanı'nun uluslararası askeri operasyonlar neticesi artan sayıda gerçekleşen tutma ve tutuklamalar ile ilgili basın açıklamaları buna örnektir. 16 Ocak 2004 tarihli 04/03 numaralı basın açıklamasında, UKK Başkanı, terörizme karşı başlatılan bir dünya savaşı içinde, gizli tutulan yerlerde sayısı bilinmeyen tutuklular hakkında endişelendiklerini belirterek bu kişilerin durumları hakkında bilgi almak ve daha sonra görüşme imkânı elde etmek; ayrıca, Guantanamo ve Afganistan'da özgürlüklerinden mahrum olan kişilere kuruluşun yaptığı ziyaret izinlerinin uzatılması konularında resmi taleplerini yinelemiştir. Bilindiği üzere bu yönde açıklamalar uluslararası hukukta etki gücüne sahiptir.

Komite, özellikle, uluslararası kuruluşlarla kurmuş olduğu organik bağ ile çalışmalarına ivme katar. Değişik statüler içinde, hükümetler arası veya uluslararası kuruluşların çalışmalarına aktif olarak katılır. Örneğin, Avrupa Konseyi'nin Parlamenterler Meclisi çalışmaları bu faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir: özellikle, Meclis içinde kurulmuş olan ve çalışmaları ile ilgili Komisyonların toplantılarına ve rapor çalışmalarına doğrudan doğruya katılabilmektedir. Bu çerçevede, örneğin Parlamenterler Meclisi içinde çalışmalar sürdüren Nüfus, Sığınmacılar ve Göç Komisyonu'nun toplantılarına düzenli olarak gözlemci statüsüyle katılmakta, raporlama çalışmalarına, toplantı ve konferanslara deneyimleriyle ve sahip olduğu paylaşılabir nitelikteki bilgi ve tanıklıklarıyla çok önemli katkılar sunmaktadır⁶³. Somut bir örnek vermek gerekirse, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından "Balkanlarda, silahlı çatışma ve iç şiddet ortamında kaybolmuş olan kişiler" konusunda alınan 1414 numaralı Karar ile hazırlanan 1684 (2004) 9 numaralı Önerge, Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin çalışmaları ışığında tamamlanmıştır.

İnsancıl hukukun gelişimine katkı çalışmalarında UKK, özellikle hukuk teoriği alanında destek sağlamaya devam etmektedir. Bu çalış-

⁶³ Bu alandaki çalışmalar hakkında, bkz. Bender Philippe, "La Croix-Rouge suisse et l'aide aux réfugiés et aux migrants", International review of the Red Cross, Vol. 83 no. 843 (September 2001), s. 827-839; Bugnion François, Le Comité international de la Croix-Rouge et la protection des victimes de la guerre, Genève: Comité international de la Croix-Rouge, 1994.

maların büyük kısmını, üstlendiği yayınlar oluşturmaktadır⁶⁴. Uluslararası hukukta mevcut hukuksal boşlukları gözler önüne seren yakın tarihli acı deneyimlerden sonra⁶⁵, uluslararası askeri operasyonlar dahilinde gerçekleşen yakalama ve tutuklamalarla ilgili yasal çerçevenin oluşturulması ve tutma koşulları üzerine kurallar getirilmesi hedeflenen Kopenhag Süreci'ne, UKK yirmi sekiz Devletin yanında katılmak suretiyle destek vermiştir⁶⁶.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin "sığınma talebinde bulunanların idari tutulmaları ve Avrupa'da yasal olmayan biçimde bulunan göçmenler" hakkındaki 1900 (2010) sayılı Önergesi'nde kurulması kararlaştırılan uzman komitesine, Birleşmiş Milletler, Avrupa

⁶⁴ Kimi yayınlara örnek olarak: Max Huber. *Principes, tâches et problèmes de la Croix-Rouge dans le droit des gens*, CICR, Genève, 1944; Max Huber, *Principes d'action et fondement de l'œuvre du Comité international de la Croix-Rouge (1939-1946)*, CICR, Genève, 1947; Jean-G. Lossier, *Solidarité, signification morale de la Croix-Rouge*, La Baconnière, Neuchâtel, 1947; Jean-G. Lossier, *La Croix-Rouge et la Paix*, CICR, Genève, 1951; Jean S. Pictet, *La Croix-Rouge et la Paix*, CICR, Genève, 1951; Max Huber, *La pensée et l'action de la Croix-Rouge*, CICR, Genève, 1954; Jean S. Pictet, *Les principes de la Croix-Rouge*, E. Droz et CICR, Genève, 1955; Jean-G. Lossier, *Les civilisations et le service du prochain*, V. Colombe, Paris, 1958; Jean S. Pictet, *La doctrine de la Croix-Rouge*, CICR, Genève, 1962; Jean S. Pictet, *Les principes du droit international humanitaire*, CICR, Genève, 1967; CICR, *Annual Report 2002*, International Committee of the Red Cross External Resources Division, Geneva, Switzerland, June 2003, sayılabilir. UKK içinde görev alan hukukçaların desteğiyle yapılan (insancıl hukukta belli bir konu üzerine, "Règles et Principes de Droit International Humanitaire Applicables dans la Guérilla", *Revue Belge de Droit International*, Bruxelles, 2/1971, pp. 505-539 veya genel araştırmalara uzanan, Jean-Marie Henckaerts, Louise Doswald-Beck, *Droit international humanitaire coutumier*, Volume 1, Règles, Bruylant, ICRC, 2006) birçok yayın, 888. sayısı basılan Uluslararası Kızılhaç Komitesi ve Cambridge University Press'in birlikte çıkarmakta olduğu UKK Dergisinde yayınlanan makaleler (*International Review of Red Cross*), insancıl hukukun teorik gelişimine Komite'nin desteğinin açık ifadeleridir.

⁶⁵ Bkz. 12 Haziran 2006 tarihli Raportör Dick Marty'e ait, Avrupa Konseyi'ne üye Devletler içinde gizli gözaltılar konusunda ilk rapor ("*Allégations de détentions secrètes et de transferts interétatiques illégaux de détenus concernant des Etats membres du Conseil de l'Europe Rapport*, Commission des questions juridiques et des droits de l'homme, Rapporteur: M. Dick Marty, Suisse, Alliance des démocrates et des libéraux pour l'Europe: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=11527&lang=fr>; http://issuu.com/councilofeurope/docs/guantanamo_violation_droits_de_l_homme

⁶⁶ Örgüt gelecek ile ilgili belirgin hedefler koymayı ihmal etmemektedir. Ali Said Ali, "Globalization and the future of humanitarian action: new priorities for the International Red Cross and Red Crescent Movement ?" *International review of the Red Cross*, Vol. 83 no. 843 (September 2001), s. 841-846.

İnsan Hakları Mahkemesi temsilcilerinin yanı sıra, UKK'nin da dahil edildiği hatırlandığında⁶⁷, kuruluşun insancıl hukukun çatışma ortamı dışında şiddetin sonuçlarının meydana geldiği ülkeler de dahil olmak üzere geniş bir alanda, konusunda yetkin olduğu kabul edilmelidir.

Bu nedenle, uzun zamandan beri, savaştan ve bir şiddet biçimi olan yoksulluktan kaçan binlerce insanın uğrak ve geçit yeri olan Türkiye'nin, sığınmacı sorununda ve genel olarak insancıl hukuk alanında, UKK'nin bir yüzyıla geçkin deneyimlerinden yararlanmaya esaslı biçimde ihtiyacı vardır. Ege denizinde kaybolan bir hayat, oluşturulan mülteci kamplarındaki tek bir çadır, bu adımları atmak için fazlasıyla neden sağlamaktadır. Son otuz yılda, güneydoğunun çatışma ortamı içinde gerekli yeri almamış olan ulusal (Kızılay) ve uluslararası insani yardım kuruluşlarının, şiddetin olduğu ortamlarda insanlık için yapacağı hâlâ çok şey bulunmaktadır⁶⁸. Tüm bu sebeplerden ötürü, Kızılhaç Ankara Temsilciliği'nin kapanmış olması, sınırlarında silahlı çatışmaların eksik olmadığı Türkiye açısından bir kayıp olarak değerlendirilmelidir.

Kaynakça

I- Monografiler

- Bennett Angela, *The Geneva Convention: the hidden origins of the Red Cross*, Yayın Yılı: 2006, Bası: Pbk. ed.
- Ben-Tov A., *Facing the holocaust in Budapest: the International Committee of the Red Cross and the Jews in Hungary, 1943-1945*, Geneva; Dordrecht; Boston; London: Henry Dunant Institute; Nijhoff, 1988.
- Boissier Pierre, *Histoire du Comité international de la Croix-Rouge, Volume 1, De Solferino à Tsoushima*, 2e éd., Genève: Institut Henry-Dunant, 1978.
- Bugnion François, *Le Comité international de la Croix-Rouge et la protection des victimes de la guerre*, Genève: Comité international de la Croix-Rouge, 1994.
- Byrnes Andrew (ed.), *The right to fair trial in international and comparative perspective: proceedings of a seminar convened on 9 November 1996*, Hong Kong:

⁶⁷ Önerge'nin 5.2 no.lu paragrafı (Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, "Rétention administrative des demandeurs d'asile et des migrants en situation irrégulière en Europe" başlıklı, 1900 (2010) sayılı Önerge).

⁶⁸ Silahlı çatışma riski üzerine yapılan bir çalışma, riskin gelecekte düşerek seyreden bir ivme göstermesine rağmen, Afrika ve Asya kıtaları için yüksek olduğunu ortaya koymaktadır: Håvard Hegre, Karlsen Joakim, Håvard Mokleiv Nygård, "Predicting Armed Conflict", 2010-2050, *International Studies Quarterly* (2013), 57, 250-270.

- Centre for Comparative and Public Law-University of Hong Kong, 1997, The Problems and Prospects Series.
- Coursier Henri, Milletlerarası Kızılhaç, Türkiye Kızılay Derneği, 1964.
- El Kouhene Mohamed, Les garanties fondamentales de la personne en droit humanitaire et droits de l'homme, Dordrecht; Boston; Lancaster: Martinus Nijhoff, 1986.
- Forsythe David P.; Rieffer-Flanagan Barbara Ann J., The International Committee of the Red Cross: A Neutral Humanitarian Actor (Global Institutions), Routledge, London and New York (3 May 2007).
- Forsythe David P., The humanitarians: the International Committee of the Red Cross, Cambridge University Press, 2005. - 372 s.
- Girod Christophe, Tempête sur le désert: le Comité international de la Croix- Rouge et la guerre du Golfe 1990-1991, Paris: L.G.D.J., 1995.
- Henckaerts Jean-Marie, DOSWALD-BECK Louise, Droit international humanitaire coutumier, Volume 1, Règles, Bruylant, ICRC, 2006.
- Henckaerts Jean-Marie (ed.), Customary international humanitarian law, Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2005.
- Huber Max La pensée et l'action de la Croix-Rouge, CICR, Genève, 1954.
- Huber Max Principes d'action et fondement de l'œuvre du Comité international de la Croix-Rouge (1939-1946), CICR, Genève, 1947.
- Huber Max Principes, tâches et problèmes de la Croix-Rouge dans le droit des gens, CICR, Genève, 1944.
- Lossier Jean-G, La Croix-Rouge et la Paix, CICR, Genève, 1951.
- Lossier Jean-G, Les civilisations et le service du prochain, Paris, Ed. Du Vieux-Colombier, 1958.
- Lossier Jean-G., Solidarité, signification morale de la Croix-Rouge, La Baconnière, Neuchâtel, 1947.
- Mercier Michèle, Le Comité International de la Croix-Rouge: L'action humanitaire dans le nouveau contexte mondial, Coll. Le savoir suisse, 2004.
- Miserez Diana, Refugees: the trauma of exile: the humanitarian role of Red Cross and Red Crescent: based on a Red Cross Workshop at Vitznau, Switzerland, October 1987, Ligue des Sociétés de la Croix-Rouge et du Croissant-Rouge, Dordrecht, Boston, London: Nijhoff, 1988.
- Perret Françoise; Bugnion, François; Kellen-Berger, Jakob, Histoire du Comité international de la Croix-Rouge, Tome 4, De Budapest à Saïgon (1956-1965), CICR, (3 février 2010).
- Pictet Jean S., Les principes de la Croix-Rouge, Genève: Comité International de la Croix-Rouge, 1955.
- Pictet Jean S., The sign of the Red Cross and the repression of abuses of the Red Cross emblem, Geneva: International Committee of the Red Cross, 1949.
- Pictet Jean S., La Croix-Rouge et la Paix, CICR, Genève, 1951.
- Pictet Jean S., La doctrine de la Croix-Rouge, CICR, Genève, 1962.
- Pictet Jean S., Les principes de la Croix-Rouge, E. Droz et CICR, Genève, 1955.

- Pictet Jean S., *Les principes du droit international humanitaire*, CICR, Genève, 1967.
- Pictet Jean, *Le Comité international de la Croix rouge: une institution unique en son genre*, Genève, Institut Henry-Dunant, Paris, A. Pedone, 1985.
- Sandoz Yves, *Commentaire des Protocoles additionnels du 8 juin 1977 aux Conventions de Genève du 12 août 1949*, Genève: Nijhoff, 1986.
- Sayapin Sergey, *The International Committee of the Red Cross and international human rights law*, *Human rights law review*, vol. 9, no. 1 (2009), s. [95]-126.
- Sogno-Bezzen Richard, *La Personnalité juridique du Comité International de la Croix Rouge*, Thèse (Droit), Paris II, 1974.
- Zielinski Henryk L., *Health and humanitarian concerns: principles and ethics: guidelines for Red Cross, Red Crescent health professionals*, Dordrecht; Boston; London: Nijhoff, 1994.

II- Makaleler

- Ali Ali Said, " Globalization and the future of humanitarian action: new priorities for the International Red Cross and Red Crescent Movement ? ", *International review of the Red Cross*, Vol. 83 no. 843 (September 2001), s. 841-846.
- Amperferl M., " La recherche des Allemands prisonniers ou portés disparus au cours de la Seconde Guerre mondiale: une page de l'histoire du Service de recherches de la Croix-Rouge allemande ", *Revue internationale de la Croix-Rouge*, vol. 81, n° 834, s. 387-402 Genève: Croix Rouge, 1999.
- Bender Philippe, " La Croix-Rouge suisse et l'aide aux réfugiés et aux migrants ", *International review of the Red Cross*, Vol. 83 no. 843 (September 2001), s. 827-839.
- Bugnion François, *Birth of an idea: the founding of the International Committee of the Red Cross and of the International Red Cross and Red Crescent Movement: from Solferino to the original Geneva Convention (1859-1864)*, *International review of the Red Cross*, vol. 94, no. 888 (winter 2012), s. 1299-1338.
- Demir Mehmet Kaan; Arı, Ercan, " Üniversite Öğrencilerinin Sivil Toplum Kuruluşlarına İlişkin Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi: Kızılay Örneği ", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl 17, Sayı 56, Yaz 2013.
- Djamchid Momtaz, " Le droit international humanitaire applicable aux conflits armés non internationaux ", in Eisemann D.M., Koskeniemi M., *La succession d'États la codification à l'épreuve des faits*, Académie de droit international de la Haye, Kluwer Law international, 2002. [21-138], s. 25.
- Durand André, " Le premier Prix Nobel de la Paix (1901): candidatures d'Henry Dunant, de Gustave Moynier et du Comité international de la Croix-Rouge ", *Revue internationale de la Croix-Rouge*, Vol. 83, n° 842 (juin 2001), s. 275-285.
- Feyer K. De, " The Red Cross and raising human rights awareness in Europe ", *Netherlands quarterly of human rights* 1, 1991, s. 36-49.
- Forsythe D.P., " Human rights and the international committee of the Red Cross ", *Human rights quarterly* 2, May 1990, s. 265-289.
- G. Abi-Saab, " Non international armed conflicts ", in *International Dimension of Humanitarian Law*, Henry Dunant Institute, Genève, Paris, Unesco, Martinus

- Nijhoof Pulishers, Dordrecht, Boston, Londres, 1988, s. 219.
- Hatipoğlu Osman Gökhan, " Türkiye Kızılay Derneği'nin Kamusalılığı: Bir Çözümleme Denemesi ", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2013, Cilt 11, Sayı 22, ss. 167-189, 2013.
- Havard Hegre; Karlsen, Joakim; Havard, Mokleiv Nygard, " Predicting Armed Conflict ", 2010-2050, *International Studies Quarterly* (2013), 57, 250-270.
- Harroff-Tavel Marion, "Do wars ever end ? The work of the International Committee of the Red Cross when the guns fall silent", *Revue internationale de la Croix-Rouge* = *International review of the Red Cross*, Vol. 85, n° 851 (sept. 2003), s. 465-496.
- Ketri Pandora, " La Croix-Rouge albanaise face à la crise du Kosovo ", *International review of the Red Cross*, Vol. 83 no. 843 (September 2001), s. 807-825.
- Knitel Hans G. " Le rôle de la Croix-Rouge dans la protection internationale des droits de l'homme ", *Centre de droit international de l'Institut de Sociologie de l'Université Libre de Bruxelles (Centre Henri Rolin)*. Bruxelles: Éditions de l'Université de Bruxelles, 1977. - s. 137-171.
- Kosuge Margaret N., " The "non-religious" red cross emblem and Japan ", *Revue internationale de la Croix-Rouge* = *International review of the Red Cross*, Vol. 85, n° 849 (mars 2003), s. 75-93.
- Mackintosh Kate, " Beyond the Red Cross: the protection of independent humanitarian organizations and their staff in international humanitarian law", *International review of the Red Cross*, vol. 89, no. 865 (March 2007), s. 113-130.
- Palmieri Daniel, " Une institution à l'épreuve du temps ? Retour sur 150 ans d'histoire du Comité international de la Croix-Rouge ", *Comité international de la Croix-Rouge*, 31.12.2012, No: 888;
- Perret Françoise, Bugnion François, " Between insurgents and government: the International Committee of the Red Cross's action in the Algerian War (1954-1962)", *International Review of the Red Cross*, September 2011, No. 883.
- Ratner Steven R., " Law promotion beyond law talk: the Red Cross, Persuation, and the Laws of War ", *European journal of international law*, vol. 22, no. 2 (May 2011), s. [459]-506.
- Rieffer-Flanagan Barbara Ann, "Is neutral humanitarianism dead ?: Red Cross neutrality: walking the tightrope of neutral humanitarianism", *Human rights quarterly*, vol. 31, no. 4 (Nov. 2009), s. [888]-915.
- Rosenne Shabtai, " The Red Cross, Red Crescent, Red Lion and Sun and the Red Shield of David ", *Israel yearbook on human rights*, vol. 5 (1975), s. 9-54.
- Ryniker Anne, " Position du Comité international de la Croix-Rouge sur l'"intervention humanitaire" ", *Revue internationale de la Croix-Rouge*, Vol. 83, n° 842 (juin 2001), s. 521-532.
- Sandoz Yves, " Les moyens de mise en œuvre du droit international humanitaire, Etat des lieux, analyse des problèmes et éléments de réflexion ", *Institut international du droit humanitaire*, Cenevre, 2005, s. 43.
- Veuthey Michel, " Règles et Principes de Droit International Humanitaire Applicables dans la Guérilla", *Revue Belge de Droit International*, Bruxelles, 2/1971.

III- Uluslararası Andlaşma, Belge, Kararlar ve Çalışmalar

- 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerine Ek ve bir ayırt edici amblem kabullüne dair Protokol (III), (08.12 2005), (Protocole additionnel aux Conventions de Genève du 12 août 1949 relatif à l'adoption d'un signe distinctif additionnel, Protocole III, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 43425, Vol.2404).
- A guide to the legal review of new weapons, means and methods of warfare: measures to implement article 36 of Additional Protocol 1 of 1977, International Committee of the Red Cross, International review of the Red Cross, vol. 88, no. 864 (Dec. 2006), s. 931-956.
- AİHM, Issaieva, Youssoupova ve Bazaieva/Rusya, 57947/00 57948/00 57949/00, 24/02/2005 tarihli karar.
- Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, "Rétention administrative des demandeurs d'asile et des migrants en situation irrégulière en Europe" başlıklı, 1900 (2010) sayılı Önerge.
- Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, Document de séance, session ordinaire de 2003, Doc. No. 9674, s. 225.
- Avrupa Konseyi, Hancock, Michael, Raportör, Birleşik Krallık, Avrupa için Liberaler ve Demokratlar Birliği, "Activités du Comité international de la Croix-Rouge (CICR)", Doc. 11608, 5 Mayıs 2008.
- Avrupa Konseyi, Slutsky Leonid, Raportör, Rusya, Sosyalist Grup, "Activités du Comité international de la Croix-Rouge (CICR)", Nüfus, Sığınmacılar ve Göç Komisyonu Raporu, 20 Mart 2002, Doc. No. 9388.
- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, 1483 (2003) no.lu, 23 Mayıs 2003 tarihli Kararı.
- CICR, Doctrine sur l'approche confidentielle du Comité international de la Croix-Rouge (CICR), Moyen spécifique du CICR pour obtenir des autorités étatiques et non étatiques le respect du droit, 10-04-2013 Article, No. 887.
- Draft additional Protocols to the Geneva Conventions of August 12, 1949: commentary, International Committee of the Red Cross, Geneva: International Committee of the Red Cross, 1973.
- European seminar on humanitarian law: Jagellonean University of Krakow, 27 August - 1 September 1979, International Committee of the Red Cross, Genève: International Committee of the Red Cross.
- Harp Halindeki Silahlı Kuvvetlerin Hasta ve Yaralılarının Vaziyetlerinin Islahı Hakkında Cenevre Sözleşmesi, 12 Ağustos 1949 (Convention de Genève pour l'amélioration du sort des blessés et des malades dans les forces armées en campagne, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 970, Vol.75); Onay Kanunu, 21 Ocak 1953 gün ve 6020 sayılı Kanun, Resmi Gazete, 30 Ocak 1953, Sayı: 8322, Düstur: III., Tertip, C.34.
- International review of the Red Cross: humanitarian debate: law, policy, action, International Committee of the Red Cross, 2 VOL. 94 NO. 888 (WIN 2012);
- Irak Geçici Yetkili Koalisyonu, Memorandum no. 3, 18 Haziran 2003.
- Les Conventions de Genève du 12 août 1949 3e ed., Comité International de la Croix-Rouge, Genève: Comité International de la Croix-Rouge, 1951.

- Les protocoles additionnels aux Conventions de Genève du 12 août 1949: les résolutions de la conférence diplomatique, extraits de l'acte final de la conférence diplomatique, Comité international de la Croix-Rouge (CICR) Genève: CICR, 1977.
- Manuel de la Croix-Rouge internationale: conventions, statuts et règlements, résolutions de la Conférence internationale de la Croix-Rouge et du Conseil des Gouverneurs de la Ligue 11e éd., Comité international de la Croix-Rouge, Genève: CICR, 1971.
- Manuel du soldat: à l'usage des forces armées de terre, de mer et de l'air, Comité International de la Croix-Rouge, Genève: Comité International de la Croix-Rouge, 1972.
- Protocols additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949: resolutions of the diplomatic conference, extracts from the final act of the diplomatic conference, Comité international de la Croix-Rouge (CICR), Geneva: ICRC, 1970.
- Rapport du Comité international de la Croix-Rouge sur son activité pendant la seconde guerre mondiale (1er septembre 1939 - 30 juin 1947), Conférence internationale de la Croix-Rouge (17e: 1948: Stockholm).
- Rapport du Haut Commissaire des Nations Unies aux droits de l'homme, 10-11-1998, Assemblée générale des Nations Unies, 53e Session, Troisième Commission, point 110(e) de l'ordre du jour. Déclaration du Comité international de la Croix-Rouge (CICR), New York, 10 novembre 1998.
- Rapport sur la protection des victimes de la guerre, Conférence internationale pour la protection des victimes de la guerre, Genève: CICR, 1993.
- Savaş esirlerine yapılacak işlemlerle ilgili Cenevre Sözleşmesi, 12 Ağustos 1949, (Convention de Genève relative au traitement des prisonniers de guerre, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 972, Vol.75).
- Savaş zamanında sivilin korunmasına ilişkin Cenevre Sözleşmesi, 12 Ağustos 1949 (Convention de Genève relative à la protection des personnes civiles en temps de guerre, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 973, Vol.75, s. 289).
- Silahlı Kuvvetlerin denizdeki yaralı ve kazazedelerinin durumlarının iyileştirilmesi ile ilgili Cenevre Sözleşmesi, 12 Ağustos 1949 (Convention de Genève pour l'amélioration du sort des blessés, des malades et des naufragés des forces armées sur mer, Nations Unies, Recueil des Traités, No: 971, Vol.75).
- The Geneva Conventions of August 12, 1949 Reprint, International Committee of the Red Cross, Geneva: International Committee of the Red Cross, 1970.
- Tissot Robert J.P., Document de travail pour les représentants de la ligue des sociétés de la Croix Rouge à la table ronde sur le thème "La protection des droits de l'homme en cas de calamités naturelles", Notiziario: Congresso di Grado, 22-26 Settembre 1968. - Pesaro: Centro internazionale di studi per la protezione dei diritti dell'uomo, [1969]. - s. 385-389.
- UKK (CICR), Annual Report 2002, International Committee of the Red Cross External Resources Division, Geneva, Switzerland, June 2003.
- Uluslararası niteliği olan silahlı çatışma mağdurlarının korunmasına dair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerine Ek Protokol (I), 08.06.1977 (Protocole additionnel aux Conventions de Genève du 12 août 1949 relatif à la protection des

victimies des conflits armés internationaux (Protocole I), Nations Unies, Recueil des Traités, No: 17512, Vol.1125).

Uluslararası niteliği olmayan silahlı çatışma mağdurlarının korunmasına dair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerine Ek Protokol (II), 08.06.1977 (Protocole additionnel aux Conventions de Genève du 12 août 1949 relatif à la protection des victimes des conflits armés non internationaux (Protocole II), Nations Unies, Recueil des Traités, No: 17513, Vol.1125).

IV. İç Hukuka İlişkin Metinler

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu arasında Uluslararası Federasyonun ve Onun Türkiye Cumhuriyetindeki Temsilciliğinin Statüsüne İlişkin Anlaşma, 4215 no.lu, 28.11.1996 tarihli Kanun, Resmi Gazete, 3.12.1996, Sayı: 22836.

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi Tüzüğü (Cenevre 1986-1995 ve 2006 değişiklikleriyle), 19 Şubat 2009 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 27146, Karar Sayısı: 2009/14633.

V. İnternet Siteleri

58 Numaralı 8 Nisan 2003 tarihli "Anlayış Muhtırası": <http://www.mfa.gov.tr>

<http://arsiv.kizilay.org.tr/index.php?sf=cntnt&id=16>

[http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.](http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=11527&lang=fr;)

[asp?FileID=11527&lang=fr;](http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=11527&lang=fr;)

http://issuu.com/councilofeurope/docs/guantanamo_violation_droits_de_l_homme

[http://journal.tdg.ch/ankara-renvoie-cicr-turquie-2012-04-16.](http://journal.tdg.ch/ankara-renvoie-cicr-turquie-2012-04-16)

<http://www.cicr.org/fre/resources/documents/misc/icrc-statutes-080503.htm>

<http://www.icrc.org>

<http://www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1>

[http://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/files/uluslararasi-insancil-hukuka-saygi-respect-ihl.pdf;](http://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/files/uluslararasi-insancil-hukuka-saygi-respect-ihl.pdf)

<http://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/files/uluslararasi-insancil-hukuka-saygi-respect-ihl.pdf>

[http://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/index.jsp.](http://www.icrc.org/eng/home/languages/turkish/index.jsp)

<http://www.icrc.org/fre/assets/files/other/statutes-fr-a5.pdf>

<http://www.icrc.org/fre/resources/documents/interview/2012/cyprus-interview-2012-02-23.htm>

<http://www.icrc.org/fre/resources/documents/interview/neutral-intermediary-interview-070708.htm>

<http://www.kizilay.org.tr>

<http://www.youtube.com/watch?v=BuAlf14GTVw>